



פרשת השבוע "הקת" (ובו ו' עניינים בביאור הפרשה ופרק "נחשבה")

"בזמרג" (בעין הסערה)

פרק ט"ז "ההבטחה של הצדיק מבנימינה"



הוא דפסולה, דחלוקה פרה אדומה שאין בה רק קדשי בדק הבית מקדושת מזבח דפסול בה יוצא דופן, וע"כ יש לתמוה למה לשיטת ר' שמעון לא נצטרך להקדיש פרה אדומה שהיא יוצאת דופן ופסולה למזבח ואין בה איסור של מתפיס תמימים לבדק הבית ומאיך תהיה הבהמה כשרה למעשה פרה בתכלית? וכיון שלא מצינו באף מקום שלשיטת ר' שמעון רק יוצא דופן יהיה כשר, על כורחך דגם לשיטתו ניתן להקדיש פרה גם אם אינה יוצאת דופן. וצ"ע היאך מותר והלא בזה הוא מתפיס תמימים לקדושת בדק הבית?

ויש לעיין, אם ניתן להקדיש פרה אדומה ע"י שהגזבר יקנה פרה במעות הלשכה שבוזה הוא מחיל עליה קדושת בדק הבית אם בזה אינו עובר על התפסת תמימים לבדק הבית, דלכאורה גדר מתפיס תמימים לבדק הבית נעשה על ידי שמפרש בפה "פרה זו תהיה לבדק הבית" דבזה הוא עושה מעשה הקדש לבדק הבית, אבל אם הוא קונה את הפרה ואינו מפרש להדיא שזו תהיה למעשה פרה, רק שהוא קונה אותה בכסף תרומת הלשכה ומחיל עליה ממילא קדושת בדק הבית, אם בכה"ג אין בזה משום מתפיס תמימים לבדק הבית.

ואפשר שגם בכה"ג הוא איסור מתפיס תמימים, דמה לי מקדיש בפה מה לי עושה מעשה יחוד, עצם זה שמחליף ממון של הקדש בפרה ובזה הוא מעביר עליה את קדושת בדק הבית זה גופא האיסור של אותו (שרוע וקלוט) אתה מתפיס לבדק הבית ואי אתה מתפיס תמימים לבדק הבית, או אולי, יש בזה תנאי לפרש בפה כמו במימר שצריך לומר בפירוש, זו תמורת זו. ברם גבי מימר אין לנו דרך אחרת

א) מפני מה לא נאמרה ההלכה של "מתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה"

איתא בפרשה "זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' לאמור דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול".

איתא בגמ' פסחים (דף מ"ב ע"א וכן בתמורה דף ו' ע"ב) "שור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו, אותו אתה מתפיס לבדק הבית ואי אתה מתפיס תמימים לבדק הבית, מכאן אמרו כל המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה". ומוכח בגמ' דלשיטת ר' יהודה אף עובר בלאו יעוי"ש.

וצ"ע כיון שפרה נתפסת בקדושת בדק הבית ואינה למזבח, הוי תחילת קניינה בגדר התפסת תמימים לבדק הבית. ויש לעיין למה במעשה פרה הותר לכתחילה להתפיס תמימים לקדושת בדק הבית.

אמנם יכולים היינו לטעון שקושיא זו מביאה לידי גיחוך, דזה פשוט כביעא בכותחא, שכל האיסור נאמר במתפיס תמימים לקדושת בדק הבית, משום שניתן להקדיש להם כל מה שאינו ראוי למזבח, לפיכך אסרה התורה להקדיש לבדק הבית תמימים שעומדים לקדושת מזבח וראויים לקדושה גבוהה יותר, אבל פרה אדומה שהתורה עצמה פירשה בה תנאי, לקחת תמימים. ואין כל היכי תמצי אחרת לקיים את מעשה פרה באופן שלא יתנגש עם קדושת מזבח, הרי שהתורה היא אסרה והיא שהתירה במעשה פרה, ומה מקום לקושיא זו?

ברם כוונת הקושיא כאן היא רק אליבא דר' שמעון דמצינו בגמ' בע"ז (דף כ"ג ע"ב) דמכשיר יוצא דופן לפרה, אע"פ שלגבי למזבח מודה

לבדק הבית? ואין לומר שלא היו תמימים, דלהדיא מבואר במדרש רבה שהקריבו אותם לאחר מיכן בארץ ישראל (ונחלקו שם באיזה מקום הקריבו).

הרי שתמימים היו בעת שהוקדשו לבדק הבית ולאחר מיכן הקדישום למזבח והקריבו לקרבן עולה, וצ"ע איך הותר להם להתפס תמימים לבדק הבית? ודחק בזה, שהכל היה מדין הוראת שעה על פי הדיבור, כדאיתא במדרש רבה דהסכימה דעתם לדעת עליונה, הרי שבכל מה שעשו הנשיאים הייתה הוראת שעה. ולפיכך מדין הוראת שעה הותר להתפס תמימים. (אמר המעתיק: ברם משה רבינו לא ידע בזה שהייתה הוראת שעה, ולפיכך כל עוד שלא שמע מהקב"ה לא רצה לקבל את הקרבנות).

וראיתי שדן בזה ב"חבצלת השרון" דגדר אסור התפסת תמימים נאמר רק כשאפשר להקדיש לבדק הבית כל חפץ שניתן לעשות ממנו לבדק הבית, רק שאינו מותנה בדבר מסויים ממש, כלומר אם ירצה יכול הוא להשתמש בו לשקעו בבנין, ואם אינו יכול להשתמש בו עצמו, כמו בהמה טמאה שאי אפשר לשקעה בבנין, אפשר לפדותה ולקחת את תמורתה ולעשות ממנה דבר שהוא לצורך בדק הבית, בזה נאמר דין דאסור לקחת דבר שראוי למזבח ולהורידו למדרגה נחותה יותר לעשות ממנו לצרכי מזבח, ולפיכך מדגישה התורה שרק שור שרוע וקלוט שבלאו הכי אינם ראויים למזבח יכול אתה להקדישם לבדק הבית שיוכלו לפדותם ולעשות מדמיהם לבדק הבית, אבל אם ישנו סוג של בדק הבית שקדושתו מסוימת שניתן לעשותו רק מדבר אחד בלבד, כגון פרה אדומה שרק כשהיא בהמה אני יכול לעשות ממנה את השימוש המסויים שלשמו הוא נועד ועוד שיש בה את התנאי שתהיה תמימה ממומים, בכה"ג אין איסור התפסת תמימים כיון שזהו עיקר דין ההקדש שלו, ותנאי בו שתהיה רק בהמה תמימה ולא על זה אמרה התורה את האיסור.

ולפיכך אף אליבא דר' שמעון שסובר שמותר להקדיש יוצא דופן לשם פרה אדומה אין חובה לעשותה מיוצא דופן בדווקא, משום דבענין פרה אדומה מעולם לא אסרה התורה התפסת תמימים, כיון שזו היא צורת קדושת בדק

איך להעביר את קדושת המזבח, שהרי אין פדיון לתמימים, אלא חידוש התורה הוא שיוכל להחיל קדושת מזבח על הבהמה השניה ע"י שיאמר בפה, זו תמורת זו, אבל בהתפסת קדושת בדק הבית שיכול לעשות זאת על ידי קניין, מה לי מפרש מה לי אם קונה פרה אדומה בכסף תרומת הלשכה, שניהם היו מעשה התפסה, ולפיכך נראה לכאורה שאין זו עצה הגונה לומר לגזבר שיקנה את הפרה אדומה בלי שיפרש בפה. ועדיין יקשה לנו למה אליבא דר' שמעון לא נאמרה הלכה בזה שאין להקדיש לפרה אדומה רק בהמה שהיא יוצאת דופן. ולכאורה הדברים צ"ע.

קושיא דומה לזה יש בחידושי מרן הגרי"ז הלוי זי"ע (פרי נשא) דהביא את פרש"י (בשם הספרי) שלא רצה משה רבינו לקבל את העגלות והשוורים מאת הנשיאים עד שנתפרש לו ע"י המקום לקבלם. ולכאורה הדברים צ"ב, מפני מה לא רצה לקבלם? וביאר על פי דברי הרמב"ם (פ"ד מתמורה ה' י"א) וז"ל "המשנה את הקדשים מקדושה לקדושה, עובר בלא תעשה, שנאמר בבכור "לא יקדיש איש אותו" שלא יעשנו עולה או שלמים, והוא הדין לשאר הקדשים, שאין משנים אותם מקדושה לקדושה. אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית, כיצד אם הקדיש בדק ההיכל לא ישנה לבדק המזבח, וכן כל כיוצא בזה, ואין לוקין על לאו זה".

ובהשגת הראב"ד תמה עליו: "א"א, זה לא ידעתי מניין לו? שהרי כולן מקדשי בדק הבית הם באים וכו', אלמא אין שינוי בין קדשי היכל לשאר עזרות ולא למזבח וכו'" יעוי"ש. נמצא בזה שאין משנים גם בקדושת בדק הבית מקדושה לקדושה, לפיכך הוצרך משה רבינו לדיבור מיוחד שיש הקדש של עגלות ושל בקר לצורך נשיאת המשכן.

ברם שיטת הראב"ד ז"ל שכל קדשי בדק הבית שם אחד להם ושם קדושה אחת, ואין כל נפק"מ במעשה ההקדש, שהכל שם אחד הוא, קדושת בדק הבית, ותמה מרן הגרי"ז אליבא דהראב"ד ז"ל, למה הוצרך משה רבינו לדיבור מיוחד על כך, והלא מותר לשנות מקדושה לקדושה? עוד תמה מרן הגרי"ז, איך יכלו הנשיאים להקדיש את הבקר לבדק הבית והלא תמימים היו ואסור להתפס תמימים

בהמות שאינן ראויות למזבח. ואין כל ראייה מדברי ר' שמעון שהכשיר יוצא דופן ומכל מקום הכשיר גם בלא זה להתפיס לקדושת בדק בית תמימים, דכיון שהתורה אמרה בפשטות הוראה ברורה לקחת בהמה תמימה די לנו בזה ואין צורך לטרוח לבקש שתהיה גם יוצאת דופן דבר שמקשה על ההקדש מאד, ועל כן עצם הגילוי בזה עדיין אינו משמש כראיה גם לגבי הקדש השוורים למשא שניתן להקדישם תמימים, ודו"ק היטב.

(מהרה"ג החו"ב בעל ויברך דוד שליט"א)

(ב) ביאור דברי הת"י "ויבדיקנה בתמני סרי טריפן"

ונתתם אתה אל אלעזר הפהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו (יט, ג)

בתרגום יונתן כאן כתב: "וכהנא אוחרן יכוס יתה קדמוי בתרין סימניא כמשאר בעירן ויבדיקנה בתמני סרי טריפן", (פירוש: וכהן אחר ישחט אותה לפניו בשתי סימנים כמו שאר בהמות, ויבדקנה בשמונה עשר טריפות), ותמהו רבים שזהו נגד דברי הגמרא בחולין י"א ע"א: "רבה בר רב שילא אמר אתיא מפרה אדומה דאמר רחמנא ושחט ושרף מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפתה כשהיא שלמה, וליחוש דילמא טרפה היא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא".

וידוע בעולם לתרץ ע"פ דברי הברייתא דמלאכת המשכן פי"ד (הובא בתוס' שבת כ' ע"ב) שע"י הענן היה מסתכל בחבית ויודע מה שבתוכה בטפיח ויודע מה שבתוכו, וכך היה אפשר לבדוק בפרה את כל הי"ח טריפות בלי לנתחה, אך לענ"ד ברור שלא זו כוונת הת"י, שהרי בתחילה כתב: "וכהנא אוחרן יכוס יתה" ואח"כ כתב "ויבדיקנה בתמני סרי טריפן", הרי שהבדיקה היא רק אחרי השחיטה, ואם היה אפשר לראות הכל מבחוץ היה להם לבדקה בחייה, כדי שאם היא טריפה לא ישחטוה לחינם.

ומלבד זאת ברור לענ"ד שאין כוונת הברייתא דמלאכת המשכן שהיה אפשר לראות לאורו של הענן את כל הדברים המוסתרים, כי אם כן טפי היה לברייתא לומר שהיה מסתכל בבהמה ויודע כל מה שיש בתוכה, שזהו נס ופלא גדול הרבה יותר, ועוד דאם כן גם איברי האדם היו נראים דרך בגדיו ולא היו יכולים להתפלל לעולם כי לבו

הבית, להקדיש לצורך זה בהמה תמימה ורק באופן המוגדר הזה ניתן לקיימו, על כן אין לנו גילוי של הפסוק שאומר שאותו אתה מתפיס לבדק הבית ואי אתה מתפיס תמימים, דכל זה נאמר רק לגבי כל בדק הבית שאינו מוגדר בדווקא בצורת קיום מסוים, אלא ניתן להשיגו בכל צורה שהיא ותכליתה שבתמורה לה יוכלו לקיים את ההקדש, אבל כשהתורה מציבה מראש את הכללים והתנאים, שזה חייב להיות בהמה אדומה ותמימה בלא כל מום, אי"כ בזה גופא גילתה התורה שזו היא צורת הקיום, ואין אני צריך לעשות השתדלות להביאו מצורה מסוימת של יוצא דופן.

ובזה רצה גם לתרץ את קושית מרן הגרי"ז זי"ע, דמהאי טעמא אין איסור התפסת תמימים לבדק הבית בשוורים למשא, כיוון שבהקדש זה יש מצב מסוים שצריכים לכך שור שיהיה ראוי למשא, ורק באופן הזה ניתן לקיים את צורת קדושת בדק הבית המסוימת הזו, ולא באופן הזה נאמרה הלכה זו, עכתי"ד (ולפי"ז אין צריכים כלל להוראת שעה ובזה שמט את כל תירוץ מרן הגרי"ז, מפני מה לא רצה משה רבינו לקבל עד שמע מהמקום, ומן התימה לומר דברים כאלו מכוח הסברא לבד בלא ראיות מוכחות).

וכמדומני שאין הנדון דומה לראיה, דבשלמא גבי פרה אדומה שפיר ניתן לומר כן, דכיון שהיה בזה תנאי להקדיש לבדק הבית פרה אדומה תמימה בדווקא, די לנו בגילוי זה שאין כוונת התורה בזה לאיסור עשה של אותו אתה מתפיס לבדק הבית. אבל לגבי העגלות מניין היה להם הכרח להתפיס תמימים בדווקא, ואף אם צריכים לזה שוורים יכולים היו לקחת בעלי מומים, דלגבי משא אין כל נפקמ"י בין תמימים לבעלי מומים, ועוד שיכולים היו לקחת בהמות טמאות שראויות למשא, ומהיכי תיתי לחדש גדרים כאלו כשאין לזה כל הכרח.

ואדרבה, מזה גופא שמרן הגרי"ז הוכרח לומר שעל כרחך רק מכוח הוראת שעה יכולים היו להקדיש זאת וזכו וכיוונו לדעת עליונה, מוכח דפשוט היה למרן הגרי"ז שבלא זה אין כל מקום להתפיס תמימים לבדק הבית, ואפילו שצריכים בהמה למשא. כיון שאפשר להמציא

ואמנם לכאור קשה למה כתב הת"י את הדין הזה דוקא בפרה אדומה, הא גם את כל הקרבנות שהקריבו במדבר היו צריכים לבדוק מי"ח טריפות, וגם את השליו, וכן כל בשר תאווה לשיטת ר"ע וצבי ואיל לשיטת ר' ישמעאל בחולין י"ז ע"א, וי"ל דהוא משום דס"ד דכיון שהפרה נשרפת בחוץ וגם אינה נאכלת לא אכפת לן שתהיה טריפה, וקמ"ל דגם היא פסולה אם היא טריפה מהטעם המבואר בסוגיא דחולין י"א הנ"ל, ועוד י"ל דס"ד שאינה צריכה בדיקה מטריפות משום דבעינן לשרפה כשהיא שלימה כדדריש הבבלי בחולין שם, וקמ"ל דלא דרשי הכי.

ובירושלמי ברכות פ"ט ה"ג ותרומות פ"ח ה"ג וביצה פ"ג ה"ג איתא: "תני שחטה ונטלו הזאבים מעיה כשירה, **וחושש שמא ניקבה**, רבי בא בשם רבנן דתמן בני מעיין בחזקת כושר", והקשה הרמב"ן בחולין י"ב ע"א מאי ס"ד דנחשוש שמא ניקבה, מאי שנא מכל הי"ח טריפות דלא חיישינן להו, וכתב: "ושמא בכלל מעים אף הריאה ומשום הכי חש לומר שמא ניקבו שהיתה סרוכה ואעפ"כ התירוה כיון שאי אפשר לבדקה", וכ"כ הרשב"א שם ט' ע"א, אמנם כתב הג"ר עזרא אלטשולר זצ"ל בספרו 'תוספתא' (שהוא פי' על החילוף מנהגים) שלפי דברי החילוף מנהגים א"צ לזה אלא דברי הירושלמי הם כפשטן, כי רבנן דארץ ישראל אכן ס"ל דיש לבדוק את כל הי"ח טריפות, וס"ד דאף בנאבד חיישינן, ומסיק דהיכא דאי אפשר לבדוק באמת כשר בלא בדיקה (כמו דקיי"ל בריאה דלכתחילה בעיא בדיקה ואם אבדה הריאה מותר).

ולפ"ז נראה לבאר היטב את סוגיית הירושלמי הנ"ל בברכות פ"ט ה"ג, דאמרו שם: "שחטה מאימתי הוא מברך עליה ר' יוחנן אומר עובר לשחוט יוסי בר נהוראי אומר משישחוט, למה שלא תתנבל שחיטתה, מעתה משיבדק הסימנין, חזקת בני מעיים כשרים, תני שחטה ונטלו הזאבים מעיה כשירה, וחושש שמא ניקבה, רבי בא בשם רבנן דתמן בני מעיין בחזקת כושר".

ובפשטות פי' הדברים הוא, דהירושלמי מקשה דלר"י בר נהוראי יברך רק אחר שיבדוק את סימני השחיטה ויראה ששחט כראוי, ואיך אמר שיברך מיד משישחוט, אך א"כ צ"ב מה ענה הירושלמי על זה דבני מעיין בחזקת כושר, מה ענין זה לזה, והמפרשים שם נדחקו, אמנם להנ"ל נראה לפרש ד"משיבדק הסימנין" אין הכוונה לסימני השחיטה אלא הכוונה לסימני טריפה, שכך נקראו הי"ח

רואה את הערוה, [ודמי לערוה בעששית דאסור לקרוא ק"ש כנגדה כמ"ש בברכות כ"ה ע"ב], ולמה אמרה התורה לא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו, הא בין כך ובין כך נראית, וגם א"כ היו רואים מחוץ לאוהל מה יש בתוכו, וכי זו היא הצניעות המפוארה שעליה נאמר מה טובו אהליך יעקב??

אכן הפירוש הפשוט בברייתא הנ"ל הוא שחבית וטפיח שהם כלים צרים וארוכים מטבע הדברים הם חשוכים בתוכם גם באמצע היום, וכדי לראות היטב מה יש בתוכם צריך להאיר בתוכם עם פנס או נר (כמו בבדיקת חמץ בחורים ובסדקים), אך באותם ארבעים שנה שהיו במדבר האיר להם הענן אור כה רב עד שהיה איש מסתכל בפי החבית או הטפיח ורואה היטב מה שיש בתחתיתם, וכן מוכח מלשון ר"ת בספר הישר סי' רט"ו: "והיתה אור עמוד האש נכנסת דרך חלונות וסדקין בכל המקומות ומאיר להם באור היום".

אמנם בחילוף מנהגים בין בני א"י לבני בבל (חיבור קדום מזמן הגאונים נדפס ביש"ש סוף ב"ק או בסוף גיטין, ונדפס גם כספר בפני עצמו בכמה מהדורות) סי' י"ח כתוב: "**בני ארץ ישראל בודקין בשמונה עשר טרפות**, בני בבל אין בודקין אלא בריאה בלבד", ולפ"ז סרה התמיהה מאליה, כי דברי הבבלי הם כשיטת בני בבל שא"צ לבדוק י"ח טריפות, אך התרגום יונתן ס"ל כשיטת בני א"י שבאמת בכל הבהמות צריך לבדוק את כל הי"ח טריפות, (וכמדומה שכבר העירו ע"ז בכמה ספרים), וצ"ל דהת"י פליג על דרשת הגמ' בחולין שם "אף שריפתה כשהיא שלימה".

ואין להקשות שא"כ דברי הגמ' נסתרים מדברי התנא יונתן בן עוזיאל, כי כבר נודע שתרגום זה אינו ליונתן בן עוזיאל אלא הוא תרגום שנתחבר בא"י בזמן האמוראים, והגאונים והראשונים מכנים אותו "תרגום ארץ ישראל" או "תרגום ירושלמי", וכבר עמד ע"ז החיד"א בשם הגדולים מערכת ספרים ערך תרגום יונתן, ע"ש, וכיון שנתחבר בארץ ישראל ממילא דבריו מתאימים בהרבה מקומות עם שיטת הירושלמי, וכן הדבר כאן.

ואמנם לא נתבאר למה לשיטת הירושלמי צריך לכתחילה לבדוק את כל הי"ח טריפות ולא סמכין ארובא, ומדברי התרגום יונתן הנ"ל משמע דהוא דין דאורייתא, ואולי ס"ל דהוא קרוב לגדר מיעוט המצוי, ואולי למדו כן מאיזה דרשה, אך עכ"פ כך היא שיטת הירושלמי.

כמבואר בגמרא (כתובות נח, ב), ונכסי הגויים עדיין לא היו ביד ישראל, צריך לומר שהועיל ההקדש מדין נדר, ומדויק כן בלשון הפסוק שנקט לשון "וידר ישראל", ולא כתוב "ויחרם ישראל", או "ויקדיש ישראל". ונמצא שהחרם לא היה לו דין חרם, אלא דין נדר [ויעויין שם שיישב את לשון המשך הפסוק "והחרמתי את עריהם"]. ומבואר מדבריו שאין חילוק בין יחיד לרבים, ובשניהם נוקטים שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.

ב. והנה במדרש (בראשית רבה פרשת ויצא ע, א) איתא: "וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול (בראשית כח, כ) וכו', מהו לאמר - לאמר לדורות כדי שיהיו נודרים בעת צרתן, יעקב פתח בנדר תחלה לפיכך כל מי שהוא נודר לא יהיה תולה את הנדר אלא בו". כלומר שמיעקב אבינו למדים שנודרים בשעת צרה. והנה הרמב"ם (ערכים וחרמים ו, לא - לג) כתב: "יראה לי שאע"פ שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אם אמר הרי עלי להקדישו הרי זה חייב להקדישו כשיבא לעולם משום נדרו, ואם לא הקדיש הרי זה עובר משום בל תאחר ולא יחל דברו ומשום ככל היוצא מפיו יעשה כשאר הנדרים. כיצד האומר הרי עלי להקדיש כל שתעלה מצודתי מן הים, הרי עלי ליתן לעניים פירות שתוציא שדה זו, הרי עלי להחרים או ליתן לשבויים כל שאשתכר בשנה זו וכל כיוצא במאמרים אלו הרי זה חייב ליתן ולעשות בהן מה שאמר כשיבואו לידו, וזה וכיוצא בו בכלל נדרים הוא לא בכלל הקדשות. ראייה לדבר זה מה שאמר יעקב

טריפות בכמה דוכתי, עי' חולין ל"ב ע"ב ע"ה ע"א ועוד, וקושיית הירושלמי היא שיברך על השחיטה רק אחרי שיבדקו את כל הי"ח טריפות, שרק אז יודע ששחיטתו כשירה, ותירץ הירושלמי דמעיים בחזקת היתר וה"ה שאר טריפות, לכן אף דלכתחילה נהגו בני א"י להחמיר לבדקן מ"מ מותר לברך לפני בדיקתן.

ובתנחומא פרשת שמיני סי' ח' (ובמהדורת ר"ש באבער: סי' י"ד): "אדם מישראל לוקח בהמה... ושוחט ומפשיט ורוחץ בודק בריאה ונמצא טריפה מונע ידו ואינו אוכל", ולכאורה משמע שבדקו רק בריאה, אך בהערות הרש"ב שם כתב שבכמה כ"י אינו, ואפשר שבאמת היא הוספה מאוחרת ע"פ מנהג בבל, ועוד אפשר דאין הכוונה שבדקו רק בריאה, אלא כיון שבריאה שכיח טריפות נקט המדרש מילתא דשכיחא שנמצאה הטריפה כשבדק את הריאה.

"ממדבר מתנה" - עיונים בפרשה (מהרה"ג רבי בניהו כהן שליט"א)

ג) נודרין בשעת צרה.

א בפרשת השבוע מספרת התורה על מלחמת בני ישראל לאחר מיתת אהרן. ובלשון הפסוק (במדבר כא, א - ב) "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עָרְדַּיִם הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחָם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי. וַיְדַר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לֵאמֹר וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תִּתֶּן אֶת הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמְתִּי אֶת עַרְיָהֶם". וכתב רש"י על אתר (פסוק ב) "והחרמתי - אקדיש שללם לגבוה", והיינו שעם ישראל נדר לפני צאתו למלחמה, שנכסיהם יהיו חרם. ומבואר ברש"י (עירובין סד, ב ד"ה מאי קראה): "דעל ידי דעבד בהו מצוה מיקיימי בידיה דכתיב וידר ישראל וגו', והחרמתי לשון הקדש ועל ידי כך נשמעת תפילתם ונפלו בידם".

והעיר הפנים יפות (ד"ה וידר) שאף על פי שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם,

דערכין) דהביא ראייה מיעקב אבינו ע"ה שאמר וכל אשר נתן לי. והוי מקמי הדיבור ואמאי לא מייתי מדכתיב אם נתן נתן את העם הזה בידי וכו', דהדבר פשוט דהרמב"ם קאי בדין יחיד ומשום הכי מייתי מקרא דיחיד יעקב אבינו ע"ה. ואי מהתם דאמרו ישראל אם נתן נתן את העם הזה בידי אין ראייה מצבור ליחיד דאלים מילתא דצבורא וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל דציבור לא בעו קנין ואמטו להכי הרמב"ם שפר קדמיה למילף מיחיד ליחיד.

אי נמי דאין ראייה מקרא דאם נתן נתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם דשאני התם דאמרו לשון חרם דאלים טובא" [ויעויין בביאור הגר"א (חושן משפט ריב, כ), ובמהר"ם שיף (בדברי הסיום למסכת בבא קמא) שדן גבי מכירת עשו את הבכורה].

ג. ובעיקר ענין זה שנודרין בשעת צרה מצינו בזה ג' דעות: בפסקי תוס' (חולין ב, ב אות ג) כתוב: "מצוה לידור בשעת צרה" [וציינו שם שמדברי התוספות עצמם משמע שזהו רק היתר], וכן מבואר בריטב"א (חולין ב, א סוף ד"ה טוב) שהוסיף: "ועל זה סמכו לנדור נדבות לעניים ביום הכפורים לפי שהוא כעת צרה למלאות חסרונות לעניים שאי אפשר אלא ביום כנופיא", וכן הוא פשוט לשון המדרש. מדברי התוס' והשולחן ערוך (יורה דעה רג, ה) שכתב: "בעת צרה מותר לנדור", משמע שזהו רק היתר לנדור, אבל אין זה מצוה. ובספר שיורי ברכה לרבינו החיד"א (הובאו דבריו באוצר מפרשים על אתר) ציין לדברי ספר האגודה (נדרים פרק ג, אות ט) שכתב: "הנודר

אבינו וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך ונאמר אשר נדרת לי שם נדר, והרי האומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר חייב לנהוג בנזירות ואף על פי שעדיין לא נדר בנזיר, הואיל ואמר שידור בנזיר חייב להנזר וזה כיוצא בו וכזה ראוי לדון".

נמצא שהרמב"ם למד מנדרו של יעקב אבינו שעל אף שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, יכול לחייב את עצמו על דבר שלא בא לעולם, שבשעה שיבוא לעולם יקדישנו.

ויש לתמוה על דברי הרמב"ם מפני מה לא למד הרמב"ם דבר זה מנדרם של ישראל שהיה על דבר שלא בעולם, ולשם מה הוצרך ללמוד כן מיעקב אבינו [ובפרט שזה היה קודם מתן תורה, וכמו שהעיר על זה בשו"ת דברי אמת (להגאון רבינו יצחק בכ"ר דוד, דרוש יא, דף כד ע"ד ד"ה איברא), ויש לדון בדבריו הרבה, ואין כאן מקומו].

ובספר קדושת יום טוב (למהרי"ט אלגאזי, סי' ו, דף יא, א ד"ה ולענ"ד) הכריח מזה יסוד חדש, שרבים יכולים לחייב את עצמם בדבר שלא בא לעולם, וממילא הרמב"ם שדן על יחיד הוצרך ללמוד מיעקב אבינו, לפי שמנדרם של ישראל לא שייך ללמוד לנידון זה. ולפי דרכינו למדנו מדבריו, שאין הוא סובר כדברי הפנים יפות, שהרי לפי דבריו אפשר לומר שנדרם של ישראל הואיל מצד חרם, ואף על פי שעדיין השלל לא בא לידם, יכולים הרבים להחרים דבר שלא בא לעולם.

שוב ראיתי שרבינו החיד"א בספר תשובותיו יוסף אומץ (סוף סימן לה) כתב שני תירוצים אלו: "ואשר הוקשה לך בדברי הרמב"ם (פרק ו

7 והיותר נראה שזוהי מחלוקת תנאים, ודברי המדרש והגמרא בנדרים חולקים זה על זה. על כל פנים, נמצא שנחלקו הדעות על נודרים בעת צרה אם זוהי מצוה, או שזהו היתר, או שאסור לעשות כן לחד מאן דאמר בגמרא בנדרים.

ד. והנה בהפטרות הפרשה מסופר על יפתח הגלעדי שלפני יציאתו למלחמה עם בני עמון נדר ואמר (שופטים יא, לא) "וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֶשֶׁר יֵצֵא מִדֹּלְתֵי בֵּיתִי לְקִרְאָתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לִי וְהֶעֱלִיתָהּ עִוְלָה", ובגמרא (תענית ד, א) אמרו על זה: "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים השיבוהו כהוגן, לאחד השיבוהו שלא כהוגן. ואלו הן: אליעזר עבד אברהם, ושאול בן קיש, ויפתח הגלעדי. וכו', יפתח הגלעדי - דכתיב והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי וגו', יכול אפילו דבר טמא השיבו שלא כהוגן - נזדמנה לו בתו".

ויש להקשות, מפני מה אירע כן ליפתח, ומדוע סיבב לו ה' שבתו תצא החוצה, ולמה נגרע חלקו מאליעזר ומשאול?

והיפה תואר (לרבי שמואל יפה אשכנזי, מרבני קושטא בדור שקדם למהרש"א, בראשית רבה ס, ד, דף שנז, א) כתב שלמדרש הוקשה שאלה זו, ועל כן כתב המדרש: "ויאמר ה' אלהי אברהם הקרה נא לפני היום וגו' - (ישעיה נ, י) מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אמר מי בכם ירא ה' זה אברהם, שומע בקול עבדו וגו' אשר שמע הקדוש ברוך הוא בקולו של עבדו, אשר הלך חשכים, שבא מאספמיא ומחברותיה ולא היה יודע היכן, כאדם שהוא שרוי בחושך, ואין

אף על פי שמקיימו נקרא רשע. יש מפרשים אפילו בנודר בעת צרה דהא על כל נדרים מייתי לה". והדברים תמוהים, שהרי יעקב נדר בשעת צרה וכן ישראל נדרו, והיאך אפשר לומר שאסור לעשות כן.

ובשו"ת מהר"ם מינץ (סימן עט) תירץ על זה: "אכן נ"ל ליישב קצת, נהי דאסור לקיימו אחר כך, מכל מקום בעת נדרו בעת צרה לא שם על לבו דאסור לקיימו, או לא ידע והיה בדעתו לקיימו, ואף על גב דאח"כ יוודע לו דאסור לקיימו, מכל מקום מצוה דקעביד דמחשבה טובה מצרף ה' ב"ה למעשה, כדדרשינן בסוף פ"ק דקידושין (לט, א) מאי לחושבי שמו, אמר רב אשי אפילו חישב מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה וכו', ה"נ דומה לזה, דכיון דיוודע לו שאסור לקיימו מכל מקום הוי כמו נאנס, קמ"ל קרא נדר לאמר, דהמחשבה שנדר בעת צרה לקיימו מצטרף למעשה, ומצוה קעביד אף על גב דבעלמא איסורא קעביד אם נדר, והוי כאילו בונה במה".

ודבריו צריכים ביאור, וכבר תמה עליהם החיד"א שם, שלגבי יעקב אבינו חלילה מלומר שעשה שלא כדין [ויעויין בשו"ת צמח יהודה (חלק ד סימן כט) שדחק מאוד בכוונת המהר"ם מינץ, ועדיין הדברים צריכים ביאור. אמנם מה שתמה החיד"א על דברי הכנסת הגדולה שחילק בין צדקה לבין קרבנות, שלא משמע כן מלשון האגודה, יש לציין לדברי הרמב"ן (חולין ב, א סוף ד"ה והקשו) שחילק כן בפירוש, בניגוד לדברי הריטב"א לעיל שלמד מנדר לצדקה של יום הכיפורים].

אצל בית דין, שמא אחד מהם ימצא פתח לדברך, שנאמר הרפה ממני שנים חדשים [ואלכה וירדתי על ההרים] (שופטים יא, ז), אמר ר' לוי בן ברכיה וכי יש אדם יורד על ההרים, והרי עולים על ההרים, אלא מהו וירדתי על ההרים, אלו סנהדרין, שנאמר שמעו הרים את ריב ה' (מיכה ו, ב), הלכה אצלם ולא מצאו פתח להתיר את נדרו, ועליו אמר הכתוב גבר רש ועושק דלים מטר סוחף ואין לחם (משלי כח ג), גבר רש זה יפתח שהיה רש בתורה, וכו'".

ודברי המדרש צריכים ביאור מה ענין מיעוט ידיעתו של יפתח בתורה, לבין הנדר וקיומו. ונראה לבאר על פי דברי הגמרא בשבועות (כו, ב): "אמר שמואל גמר בליבו צריך שיוציא בשפתיו, שנאמר: לבטא בשפתים. מיתבי בשפתים ולא בלב, גמר בליבו מנין? ת"ל לכל אשר יבטא האדם בשבועה; הא גופה קשיא, אמרת בשפתים ולא בלב, והדר אמרת גמר בליבו מנין. אמר רב ששת הא לא קשיא, הכי קאמר בשפתים ולא שגמר בליבו להוציא בשפתיו ולא הוציא, גמר בליבו סתם מנין? ת"ל לכל אשר יבטא, אלא לשמואל קשיא. אמר רב ששת, תריץ ואימא הכי בשפתים ולא שגמר בליבו להוציא פת חטין והוציא פת שיעורין, גמר בליבו להוציא פת חטין והוציא פת סתם מנין? ת"ל לכל אשר יבטא האדם". ומבואר בדברי הגמרא שדעת שמואל שאדם שאמר פת סתם וכוונתו היתה לפת חטיים, אין הנדר אוסר עליו את כל סוגי הפת.

והקשו שם התוספות (ד"ה גמר) מדברי הגמרא בנדרים (כז, ב) שמשמע שם שרק באונס כגון

נוגה לו, ומי היה מאיר לו הקדוש ברוך הוא היה מאיר לו בכל מקום שהיה הולך, יבטח בשם ה' וישען באלהיו, ומצאת את לבבו נאמן לפניך, וכו'".

והיינו: "משום דקשיא ליה ששאל שלא כהוגן כדלקמן, מייתי האי קרא וכו', ומינה מיתרצה קושיא כי להיות נכון ליבו בטוח בה' וכו', בטח בו שיזמן לפניו כהוגן". אמנם עדיין צריך עיון מה החילוק בין שאול ליפתח, מפני מה זה נענה כהוגן וזה לא נענה.

וראיתי פנינה יפה בספר זרע חיים (לרבי חיים ברודא, [שחיבר חיבור זה ליישב דברי השולחן ערוך (אבן העזר קנד) מקושיות הש"ך בספרו גבורת אנשים] בפתיחת החיבור שהביא כן בשם רבינו העשיל מקראקא) שביאר ענין זה בטוב טעם ודעת, על פי דברי המדרש (תנחומא, בחוקותי אות ז): "זהו שאמר הכתוב (משלי יא, ל) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם, זה התורה, שמתוך שהוא בן תורה הוא לומד היאך לוקח נפשות, שנאמר לוקח נפשות חכם, וכן אתה מוצא ביפתח הגלעדי, מפני שלא היה בן תורה איבד את בתו, וכו', אמרה לו בתו אבי שמא כתיב בתורה שיקריבו נפשות בניהם על גבי המזבח, והלא כתיב [אדם כי יקריב מכם קרבן לה'] מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן וגו' (ויקרא א, ב), מן הבהמה ולא מן בני אדם, אמר לה בתי נדרתי והיה היוצא וגו' (שופטים יא, לא), [אמרה לו] יעקב אבינו שנדר וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך (בראשית כח, כב), ונתן לו הקדוש ברוך הוא שנים עשר שבטים, שמא הקריב אחד מהם, וכו', אמרה לו הניחני ואלך

הגאון רבי צבי כהן שליט"א

(ד) בגדד טומאת המת עצמו.

הנגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים (יט יא)

ובספרי זוטא איתא וז"ל, הנוגע במת, נוגע במת טמא אין מת עצמו טמא, נוגע במת טמא אין בנה של שונמית טמא, אמרו בנה של שונמית כשמת כל שהיה עמו בבית טמא היה טומאת שבעה, וכשחיה היה טהור לקודש, חזרו ונגעו בו טמאוהו הם, הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוי ואתה טימאתני ע"כ.

ומבואר לכאורה מדברי הספרי יסוד חדש בדין טומאת מת, שאע"פ שמת הוא אבי אבות הטומאה, אבל הוא עצמו לא נתפס בו טומאה, ואינו טמא רק לענין לטמא אחרים ולא הוא בעצמו, ולכן מי שקם לתחית המתים אינו צריך לטבול ולהזות כדין טמא מת, כיון שלא נתפסה בו הטומאה כלל.

ועפ"ז יש לבאר ענין מוקשה קצת, דהנה מצאנו כמה דרגות בטומאה, מת הוא אבי אבות הטומאה, טמא מת דינו כאב הטומאה, והנוגע בו הוא ולד הטומאה. וצ"ב הרי החילוק בין 'אב הטומאה' ל'ולד הטומאה' הוא שהאב הוא המקור ומי שמקבל ממנו נקרא וולד, וכגון לגבי טומאת שרץ וזב, שהם מקור הטומאה ולכן נקראים אב, והנוגע בהם הוא ולד הטומאה. וא"כ למה לגבי מת נקרא הנוגע במת 'אב הטומאה' והמת עצמו נקרא אבי אבות הטומאה (ואמנם י"ל שנקטו לשון זה משום דדין טמא מת כדין השרץ עצמו ולכן מכונה אב אע"פ שהוא ולד, אך בזה גופא יל"ע למה דינו חמור יותר משאר ולדות הטומאה).

ולפי דברי הספרי זוטא ניחא, כי הנוגע במת הוא עצמו מקור הטומאה, ואצלו מתחדשת הטומאה, ולכן נקרא אב הטומאה, בשונה מהנוגע בשרץ וכדו' שהם מקבלים את הטומאה מהשרץ, ולכן המת עצמו נקרא אבי אבות הטומאה, מפני שהוא גורם לנוגע בו להיות אב הטומאה.

ועי' בגמ' (נדה ע ב), שאלו אנשי אלכסנדריה את ר' יהושע בן חנניא שלשה דבר בורות, אשתו של לוט מהו שתטמא, בן השונמית מהו שיטמא (לאחר שקם לתחיה), מתים לעתיד לבא צריכים הזאה שלישי ושביעי או לא ע"כ, וכתבו התוס' שבבן השונמית משמע דפשיטא להו שאין צריך הזאה שלישי ושביעי, ולא נסתפקו אלא במתים שלעתיד לבא דכתיב בהו הזאה ע"ש. וצ"ב הטעם

במוכסים, מותר לסמוך על זה, ואילו כאן מבואר שמותר אף שלא במקום אונס. ותירצו התוספות: "וי"ל דהתם איירי בעם הארץ דלא התירו לו אלא גבי אונסין כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים אבל לתלמיד חכם שרי אפילו שלא במקום אונס". העולה מדבריהם שבעם הארץ אין הולכים אחר כוונת ליבו [ורק באונס הקילון], ובתלמיד חכם הולכים אחר כוונת הלב.

ולפי זה יש לבאר את כוונת המדרש, שיפתח אמר לבתו שאני עם הארץ וממילא אין אני נאמן לפרש שכוונתי היתה דוקא לבהמה הראויה לקרבן, וכיון שבגמרא (יומא סג, ב) מבואר שמהפסוק "לה" מרבים אף שעיר המשתלח שאינו ראוי להקרבה, נמצא שמצד אמירת הנדר נכלל בזה גם דברים שאינם ראויים להקרבה, ואין אני נאמן לומר שלא התכוונתי לזה. ועל כן מסיים המדרש שלפי שלא היה בן תורה איבד את בתו, לפי שאם הוא היה בן תורה היה יכול לפרש את נדרו, וממילא מיושב מפני מה ענו לו שלא כהוגן, לפי שאליעזר ושאלו היו בני תורה, הולכים בנדרם אחר כוונת הלב, ויכולים היו לפרש כוונתם, ואין זה נחשב כל כך שאלה שלא כהוגן [ואף על פי שהדברים מתוקים מדבש, יש לעיין הרבה בכוונתו, שהחשיב את אליעזר תלמיד חכם [שוב ראיתי שמשמע כן בתוס' (שבועות לח, ב ד"ה האי) ויעויין ברש"ש שם], וכן שיפתח שידע את כל החשבון הזה עדיין נחשב עם הארץ. וצ"ע].

ומבואר בגמ' שאסור להכניס לעזרה מת וטמא מת, אבל בהר הבית מותר להכניס אפילו מת וכ"ש טמא מת. ולפי דברי הספרי זוטא שמת עצמו אינו טמא קשה למה אסור להכניס מת לעזרה, ועוד איך אפשר ללמוד שטמא מת נכנס לעזרה בק"ו ממת, הרי יש לפרוך מה למת שאינו טמא תאמר בטמא מת.

ומצאתי באמבוהא דספרי שם שהקשה כן, וכתב לחדש שגם לדברי הספרי זוטא שמת עצמו אינו טמא, עכ"פ טמא הוא מדין אב הטומאה, שהרי נוגע בעצמו ונטמא מעצמו, ולכן אסור להכניסו למקדש עי"ש.

ודבריו אינם מובנים לי, דלפי"ז האיסור להכניס מת לעזרה הוא מחמת שהוא טמא מת, ובהר הבית מותר כיון שמותר לטמא מת להכנס שם, ובגמ' משמע שלומדים טמא מת ק"ו ממת ולהנ"ל אין חומרא במת יותר מטמא מת. ועוד קשה לדבריו שהמת עצמו יש בו טומאת מת א"כ מת שקם לתחיה צריך הזאה שלישי ושביעי, ובספרי זוטא מפורש שבן השונמית אינו טעון הזאה. וגם בעיקר דבריו שהמת מקבל טומאה מעצמו אינו מובן, שהרי לא מצינו קבלת טומאה אלא באדם וכלים ואוכלים, ומהיכ"ת לחדש שגם מת יכול לקבל טומאה.

ולכן י"ל דודאי אין כוונת הספרי זוטא שאין במת שום דין טומאה, אלא אדרבא בעצם טמא הוא וחמור יותר מכל טמא, שהרי מטמא אחרים להיות אב הטומאה והוא אבי אבות הטומאה, אלא שכיון שאינו מקבל טומאה (שהרי רק כלים אוכלין ואדם מקבלין טומאה כנ"ל), לכן אינו נחשב טמא אלא לענין הדינים שנאמרו בו דהיינו לטמא אחרים, ומלבד זה אינו נחשב טמא שהרי אינו מקבל טומאה בעצם, אבל לענין לטמא אחרים שחידשה בו התורה טומאה שפיר נחשב טמא גמור ובזה מתבטאת טומאתו.

וראה מש"כ בשיעורי ר' שמואל (ב"ב יט ב אות כז): דטמא מיקרי רק אם יש עליו חלות קבלת טומאה וצריך טבילה לטהרו מטומאתו, אבל מת ונבילה ושרץ הרי אין עלייהו חלות קבלת טומאה, דרק אדם אוכלין וכלים מקב"ט, ומת אינו בר קבלת טומאה כלל, ואינו אלא מטמא אחרים, ואם כי דודאי מה דהוא מטמא אחרים הוא משום טומאה שבו, והוא הטמא שמטמא ודלא כמי חטאת וכיו"ב שאין בהם טומאה כלל ומטמאין המתעסק, מ"מ ביה לא חיילי שום דינים מכח טומאה שבו, ולא חייל עליה תורת טמא לשום

למה אין המת טעון הזאה ומא יגרע מטמא מת, וראיתי מבארים ע"פ היסוד הנ"ל שמת רק מטמא ואינו טמא, ולכן מת שקם לתחיה אי"צ הזאה כבטמא מת.

והנה קימ"ל שכל טמא אינו חוצץ בפני הטומאה, ומאיך תנן (אהלות פי"ג מ"ה) דפחות מכזית מן המת ממעט בחלון, וקשה הרי אף פחות מכזית מן המת לכאו' טמא אלא שאינו מטמא אחרים, וא"כ אמאי חוצץ בפני הטומאה, ואין לומר שרק דבר המטמא אחרים אינו חוצץ בפני הטומאה, אבל פחות מכזית מן המת שאינו מטמא אחרים חוצץ אע"פ שהוא טמא, זה אינו דבר"ש שם ננקט בפשיטות שאף דבר טמא שאינו מטמא אחרים אינו חוצץ.

[עי' ברש"ש אהלות שם שהעיר כן על הר"ש. והנה הר"ש שם הקשה לפי"ז אמאי פחות מכביצה ממעט בחלון, ותירץ שמדאורייתא אינו מקבל טומאה כלל, ויש להעיר דלשיטת רש"י שפחות מכזית טמא מדאורייתא בהכרח צ"ל כתי' הרש"ש שרק דבר המטמא אחרים אינו חוצץ, ונראה דפלוגתא זו תליא בגדר הא דדבר טמא אינו חוצץ, דאם יסוד הדין משום דהטומאה נכנסת בו, א"כ היינו דוקא כשמטמא אחרים, דבל"ז אין הטומאה יכולה לעבור דרכו למקום השני, אבל אם הוא גזה"כ שדבר טמא אינו בר חציצה, א"כ אין סברא לחלק בין כשמטמא אחרים או לא, ויש להאריך בחקירה זו ואכ"מ.]

ואמנם לשון הרמב"ם (פט"ו מטו"מ ה"ג) הוא: מיעט את הטפח בפחות מכזית מבשר המת וכו', הרי אלו חוצצין, שכל אלו טהורין ואינן חשובין אצלו לפיכך אין דעתו לפנותן וכו' ע"כ, וצ"ב כוונתו שכל אלו טהורין, והרי אין סיבה שיפקע טומאת המת בפחות מכזית מבשר המת, והרי שני חצאי כזית מצטרפין וע"כ דלא פרע טומאתו ממנו.

ובחידושי ר' שמואל () תירץ לפי היסוד הנ"ל של הספרי זוטא, שהמת עצמו אינו טמא אלא מטמא אחרים, והא דמת אינו חוצץ בפני הטומאה היינו בהכרח משום שמטמא אחרים, וממילא בפחות מכזית מת שאינו מטמא אחרים אין טעם שלא יחצוץ בפני הטומאה, משום שאין בו טומאה וגם אינו מטמא אחרים.

אלא דיך להקשות על היסוד הנ"ל שמת אינו טמא, מדברי הגמ' (פסחים סז א), דאיתא שם, טמא מת מותר ליכנס למחנה לזויה, ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו, שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו ע"כ,

המטמא, ואפילו אם בפועל אינו טמא מחמת נגיעה זו הרי הוא בכלל האיסור. ומעתה י"ל שגם מת אע"פ שאינו מקבל טומאה, מכ"מ היה מקום לאסור לטמאותו, משום שיש כאן מעשה המטמא אע"פ שאינו נטמא בפועל, ולכן הוצרך להתיר משום דאין לך טומאה גדולה מזו והוה כטומאה בחיבורין ודפח"ח.

[ועיקר היסוד מצאנו בקוב"ש (ח"ב סי' מא), בהא דהתיר הרוקח לאשת כהן להכנס לאהל המת משום ס"ס והקשה המ"א דתפול"ל משום דטהרה בלועה אינה מטמאת, ותירץ שכהן אסור להיות באהל המת אפילו היכא שאינו נטמא כלל וכגון טהרה בלועה, וראיה מהא דיש אוסרין לכהן בכוסס אף שאינו מטמא ע"ש. אך יתכן שזהו דוקא לענין לאו דעל כל נפשות מת לא יבא, דהיינו בטומאת אהל, אבל במגע שאיסורו משום לנפש לא יטמא אינו אסור אלא באופן שנטמא. והא דכהן טמא מת אסור להטמאות למת, עי' בתוס' נזיר מב ב שהטעם הוא משום שמוסיף טומאה על טומאתו דבשעת נגיעה מטמא את הנוגע בו טומאה שבעה, ועי' באחיעזר (ח"ג סי' סה) ובספר בית ישי (סי' קלו).]

והנה קיימ"ל שהנוגע במי שנוגע במת טמאה טומאת שבעה, מדין טומאה בחיבורין, וגדר הדבר מבואר ברמב"ן (ב"ב כ א) שהנוגע במת נעשה כעין יד להביא הטומאה למי שנוגע בו, שהאדם כל זמן שהוא נוגע בטומאה הוא אבי אבות ע"ש, והיינו שבשעת הנגיעה במת דינו כמת עצמו ולכן מטמא אחרים להיות אב הטומאה. ולפי דברי הספרי זוטא לכא' נמצא שהנוגע במת דינו חמור יותר מהמת עצמו, שהרי המת הוא רק מטמא, והנוגע בו הוא גם טמא וגם מטמא, ולכאורה אין בזה סברא.

אך באמת אין כאן קושיא, משום דאה"נ בשעה שנוגע במת הרי הוא דומה למת לענין ה'מטמא' שבו, אלא שכיון שחי מקבל טומאה ממילא יש בו דין נוסף של טמא מת, בשונה מהמת עצמו שאינו מקבל טומאה ולכן אין בו אלא דין מטמא בלבד ופשוט.

דבר, ואינו אלא טמא לענין לטמאות וכו' ע"כ, ובהמשך הביא שם את דברי הספרי זוטא הנ"ל, ומבואר שלמד ג"כ כיסוד הנ"ל שמה שמת מטמא הוא משום הטומאה שבו, אלא שאין בו דיני טומאה אלא לענין לטמא אחרים.

וממילא אין להקשות אמאי אסור להכניס מת למקדש, דודאי יש לו טומאת חמורה יותר מטמא מת, ולענין מה שהוא טמא הרי טמא גמור הוא והטומאה היא ממנו. ומה שבן השונמית כשקם לתחיה לא היה צריך הזאה, י"ל שסוג זה של טומאה שייכת רק במת (עי' בנדה שם, בן שונמית מהו שיטמא, אמר להן מת מטמא ואין חי מטמא), וכוונת הספרי שאין במת טומאה כמו לטמא מת, שא"כ לא היתה פוקעת טומאתו כשקם לתחיה, אלא יש לו טומאה מיוחדת של מתים לטמא אחרים, וזה לא שייך באדם חי, ולכן אין צריך הזאה.

והנה בשו"ת הריב"ש (סי' קכ"ד) האם מותר לקבור כהן בתוך הקברות, מאחר שמטמא את הכהן המת בטומאת מת (והיינו מצד לא תאכילום לסוברים שאיסורו אף במת), והשואל הביא שרבינו פרץ שהיה כהן נקבר בתוך הקברות ומשמע שאין בו איסור.

והשיב הריב"ש, שאין בדבר חשש כלל, דהמת עצמו פטור מן המצוות דכתיב במתים חפשי, וגם מצד איסור ספיה להלכה לא חיישינן במת ומותר להלבישו בגד של שעטנז, ועוד שהמת עצמו טמא טומאה חמורה שאין למעלה הימנה, שהנוגע בו אב הטומאה ואי אפשר בו להוסיף טומאה על טומאתו כו', והיינו שלא גרע מטומאה בחיבורין דשרי אפילו בחי וכו"ש במת.

ויש להקשות, חדא מה כתב הריב"ש שהמת עצמו טמא טומאה חמורה שאין למעלה הימנה, והרי לפי"ד הספרי זוטא אין המת עצמו טמא. ובזה יש ליישב לפי משנ"ת שהמת עצמו טמא לענין לטמא אחרים ולכן טומאתו חמורה יותר מטמא מת וכמבואר בפסחים וכנ"ל. אך יש להקשות עוד, דלפי מה שנתבאר שמת אינו בר קבלת טומאה, א"כ מה בכלל הנידון אם יש איסור ספיה כשמטמא מת כהן, הרי מת אינו מקבל טומאה, ולכא' היה מוכח מדברי הריב"ש שמת מקבל טומאה כדברי האמבואה דספרי וצ"ע.

ומו"ח הגר"ח שורץ שליט"א השיב לי, דהנה כהן טמא מת מוזהר שלא להטמא עוד פעם למת (ורק בחיבורין שרי), אע"פ שאינו נטמא בנגיעה זו שהרי טמא ועומד, אלא שיש איסור לעשות מעשה

[יומא יב, א] וכמו דפסק הרמב"ם, דאבנטו של כהן הדיוט זהו אבנטו של כהן גדול, דשניהם של כלאים, א"כ איך ילבש כהן הדיוט למעשה הפרה בגדי לבן, והלא בבגדי לבן אין האבנט של כלאים, אלא של פשתן לבד, וא"כ הוי הכהן הדיוט מחוסר בגדים, שהרי ליתא בדידיה אבנט אלא של כלאים. (ועי' קושיא מעין זו על סוגיא דזבחים יח, א באו"ש פ"ה מכלי המקדש הי"ז, והמשך דבריו שם הובא להלן).

ועל כרחק דהך מ"ד דאבנטו של כהן הדיוט כשל כהן גדול, לא מצי למילף חוקה חוקה מיוה"כ שיעשה מעשה הפרה בבגדי לבן, דהרי נמצא כהן הדיוט מחוסר בגדים. ורק למ"ד דאבנטו של כהן הדיוט משל בוץ, מצי יליף מיוה"כ, דאף כהן הדיוט עובד עבודתו בבגדי לבן.

והך מ"ד דאבנטו של כהן הדיוט משל כלאים יליף לה מדרשא אחרינא, מהכהן בכיהונו, וא"כ הרמב"ם דפסק כהך מ"ד דאבנט של כה"ד ושל כ"ג שוין שהם מכלאים, על כרחק היינו דיליף מבכיהונו, ולא מחוקה חוקה מיוה"כ.

והנה להדרשא דהכהן בכיהונו, היינו דבלאו הך דרשא להצריך בגדי כהונה היתה נעשית בבגדי חול, כמש"כ רש"י שם יומא מג, א. והיינו דהנה הלא מעשה הפרה נעשה בהר המשחה ולא בבית המקדש, והוכשרו בה פסולי כהונה, און טבו"י ומחו"כ, ועי' יומא מב, א דאמרי' עלה דלאו עבודה היא, אלא דבעיא כהונה, וכמו מראות נגעים. ולכך בלאו דרשא לזה, היה דינה ליעשות בבגדי חול.

וי"ל דהרמב"ם פירש דלא אתי דרשא דבכיהונו לומר דהוי עבודה גמורה לענין לבישת בגדי כהונה, כל כהן כדונו, רק דאתי להצריך לבישת ד' בגדי כהן הדיוט, דלעולם אין עבודתו עבודה גמורה אשר נאמר בה חילוק בכהן גדול מכהן הדיוט שדינו בח' בגדים, ורק דנאמר דעבודה זו טעונה בגדי כהן הדיוט.

ונראה בס"ד להוסיף בזה, דהנה באו"ש פ"ה מכלי המקדש הי"ז כ' לתלות פלוגתת בבלי וירושלמי בכהן שלא עבד מעולם [ולא נתחנך לכהן הדיוט], כשמתחנך לכהונה גדולה, אי צריך להביא ב' מנחות לחינוכו או מנחה אחת, דפליגי בהך פלוגתא אם אבנטו של כ"ג וכה"ד שוים, דלמ"ד דאבנטו שוה, היינו דכהן גדול הוי גם כהן הדיוט שד' בגדיו שוים, רק שנתוסף לכ"ג עוד ארבעה בגדים, ולכך כהן שלא

מהגאון בעל "גינת אגוז" שליט"א

פרשת חוקת

ה) לבישת בגדי כהונה במעשה הפרה.

זאת חקת התורה וגו' ויקחו אליך פרה אדומה וגו' (יט, ב)

כ' הרמב"ם פ"א מה' פרה אדומה הי"ב וז"ל, והעושה אותה לובש ארבעה כלים של כהן הדיוט בין שעשאה כהן הדיוט בין שעשאה כהן גדול, עכ"ל.

וכ' המשל"מ דמקורו בספרי דדריש "זאת חקת התורה" רבי אליעזר אומר נאמר כאן חקה ונאמר להלן חקה, מה חוקה האמור להלן בבגדי לבן הכתוב מדבר אף חוקה האמור כאן בבגדי לבן הכתוב מדבר.

והקשה המשל"מ, דהלא לדעת הרמב"ם ד' בגדי כהן הדיוט אינם כבגדי לבן שהיה לובש כה"ג ביוה"כ, דבגדי כהן הדיוט האבנט של כלאים ובגדי לבן דכה"ג הם מבוץ, וז"ל הרמב"ם פ"ח מכלי המקדש ה"א וה"ג, בגדי כהונה שלשה מינים, בגדי כהן הדיוט ובגדי זהב ובגדי לבן, בגדי כהן הדיוט הם ארבעה כלים, כתנת מכנסים מגבעת ואבנט, וארבעתן של פשתן לבנים וחוטן כפול ששה והאבנט לבדו רקום בצמר. בגדי לבן הם ארבעה כלים שמשמש בהם כהן גדול ביוה"כ כתנת ומכנסים ואבנט ומצנפת, וארבעתן לבנים וחוטן כפול ששה ומן פשתן לבדו הם, עכ"ל. וא"כ קשה מש"כ הרמב"ם דמעשה הפרה נעשה בבגדי כהן הדיוט, הא ילפי' לה מחוקה דיוה"כ דנעשית בבגדי לבן, שאינם בגדי כהן הדיוט. וצ"ע.

עוד יש להקשות ע"ד הרמב"ם שכ' דנעשית בבגדי כהן הדיוט אף כשעשאה כהן גדול, והלא קיי"ל דכהן גדול שעבד בבגדי כהן הדיוט עבודתו פסולה, כדאיתא בזבחים יח, א, וברמב"ם פ"י מכלי המקדש ה"ד, ואיך יעבוד כהן גדול בבגדי כהן הדיוט.

והנה מצינו בספרי דאיקא דיליף להא דצריך בגדי כהונה במעשה הפרה, מ"וכבס בגדיו הכהן" בכיהונו, והכי איתא בגמ' יומא מג, א. והמשמעות דלא יליף הך מ"ד חוקה חוקה מיוה"כ, רק דיליף מבכיהונו להצריך בגדי כהונה, ובאמת בגמ' לא מייתינן אלא הך דבכיהונו, ויש לברר שיטתם.

והנה יש להקשות טובא להך מ"ד דיליף חוקה חוקה מיוה"כ דנעשית בבגדי לבן, דהלא מעשה הפרה נעשית בין בכהן הדיוט ובין בכהן גדול, והנה למ"ד

ובביאורה פלוגתתם נראה לפרש בס"ד, דהנה יש לחקור בדין הזאת שלישי ושביעי, אי הוה דין סדר בהזאות, שבין הזאה הראשונה להשניה יהיו ד' ימים, וטהרת ההזאות נאמרה באופן זה של סדר שלישי ושביעי.

או דנימא דאין זמן הזאות שלישי ושביעי דין סדר בהזאות, אלא זמן הזאה דשלישי ושביעי משום הימים הוא, דמיום שביעי למניינו, היינו אחר ד' ימים מהזאת שלישי, מוכשר הוא להזאה שניה, אכן מצד ההזאות לא בעינן לסדר ימים זה כלל, רק שמאז הוא ראוי להזאת שביעי.

והנה דעת הרמב"ם מפורשת דד' ימים בין הזאת שלישי לשביעי לאו דוקא, ומצי להזות הזאה שניה אף בשמיני ותשיעי, וע"כ דלאו דין סדר בהזאות הוא, רק דאז מיום השביעי מוכשר הגברא להזאה שניה, ולהכי שפיר מצי להזות אף בשמיני ותשיעי.

אכן דעת הראב"ד יש לפרש דס"ל דהוה זה דין בסדר ההזאות, שבין הזאה ראשונה לשניה יהיו ד' ימים, ולהכי כל שלא הוזה עליו בשביעי לא תהני ליה הזאה אחר שעברו ד' הימים שאחר הזאה ראשונה, ויש עליו לשוב ולספור שלישי ושביעי.

והנה הרמב"ם בפיהמ"ש סוף מס' פרה עמד במה שחלוק דין סדר ההזאה וטבילה שאינו צריך להקדים ההזאה רק ביום השביעי, אבל אם נדחה לשמיני ותשיעי מצי לטבול קודם ההזאה, והביאו הכס"מ על אתר, וז"ל, אמר השי"ת "והזה הטהור על הטמא ביום השלישי" ולא תהיה ההזאה אלא ביום, וכן טבילת האזוב במים, אמנם טבילת האיש הטמא עצמו יחויב בלילה, ויזה עליו מבקר היום, זהו אם נזדמן שנתאחרה ההזאה לאחר יום השביעי אשר יזה באיזה יום שיהיה, ולשון ספרי אין לי אלא ליום שביעי, שמיני תשיעי עשירי מנין ת"ל וחטאו מ"מ, אמנם אם לא נתאחרה הזאה והלך הענין כמצותו הנה מן הראוי שתקדם ההזאה ביום השביעי ואחר ההזאה יטבול במי מקוה ביום ההוא ויעריב שמשו, וזה לשון התורה, אמר "וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב", ולשון ספרי שהייתי אומר אם קדמה טבילה להזאה יצא ת"ל וחטאו ואח"כ וכבס בגדיו. עכ"ל.

הנה נקט בזה הרמב"ם החילוק דביום השביעי "הלך הענין כמצותו" דאז יש להקדים ההזאה לטבילה כסדר הפסוק בתורה. ויש לשאול בדבריו, דהנה בעיקר הא דטמא מת טמא שבעה, חקרו

עבד מעולם המתחנך לכ"ג צריך להביא ב' מנחות לחינוכו. אחת לחינוך כהן הדיוט ואחת לחינוך כהן גדול, שהרי מלבד שנעשה לכ"ג, הרי נעשה ג"כ כהן הדיוט, אבל אם נאמר דאבנטו של כהן הדיוט דבוץ ושל כהן גדול מכלאים, א"כ הוה כ"ג דבר בפני עצמו ואינו כהן הדיוט כלל, לכך מביא רק אחת לחינוכו.

והנה הרמב"ם דפסק דאבנטן שוה, היינו דפסק דכהן גדול הוה גם כהן הדיוט, וכמו דפסק שם פ"ו מכלי המקדש לענין חינוכו כשלא עבד מעולם דמביא ב' מנחות, והיינו דכהן גדול הוה גם כהן הדיוט, לשיטתו מבואר היטב דאף כהן גדול בבגדי כהן הדיוט חשיב לבישת בגדי כהונה, שהרי גם כהן הדיוט הוא, ואמנם בעבודה גמורה הטעונה בגדים, הרי עבודת כ"ג טעונה ח' בגדים, והוה מחוסר בגדים, אכן במעשה הפרה דלאו עבודה הוא, רק דילפי' דיחשב עבודה להצריך בגדי כהן הדיוט וכמשנ"ת, שפיר עובד הכהן גדול עבודת הפרה בבגדי כהן הדיוט.

ו) הזאות שלישי ושביעי דטמא מת.

והזה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב (יט, יט)

כ' הרמב"ם פ"א מפרה אדומה ה"א, כיצד מטהרין טמא מת וכו' ומזה על האדם או על הכלים ביום השלישי וביום השביעי וכו' ואחר שיזה עליו ביום השביעי טובל ביום ומעריב שמשו והרי הוא טהור לערב וכו'. ובה"ב, מי שהוזה עליו בשלישי ולא הוזה עליו בשביעי ושהה כמה ימים, טובל בכל עת שירצה אחר השביעי וכו' ומזין עליו ביום בין קודם טבילה בין אחר טבילה וכו', עכ"ל. ובהשגות הראב"ד, א"א אינו כן בגמרא קידושין (סב, א) לעולם מונה שלישי ושביעי וטובל אחר הזאה. עכ"ל.

הנה דעת הרמב"ם דהזאת שביעי מצי לדחותה לשמיני ותשיעי, ובסדר ההזאה וטבילה ס"ל דביום השביעי יש להקדים הזאה לטבילה, אבל בימים שאח"כ מצי להקדים טבילה להזאה. ומקורו בספרי וכפי שהביא בפיהמ"ש דלהלן. והראב"ד פליג והשיג עליו בתרתי, דלעולם ליכא הזאה אלא בשלישי ובשביעי [ואם לא הוזה עליו בשביעי יש לו לשוב ולמנות שלישי ושביעי], וא"כ גם ליכא אופן שיתכן טבילה קודם הזאה, אלא לעולם טובל אחר הזאה.

שאחר כך, ורק דהרמב"ם פירש דהמקרא ודרשת הספר שתקדם ההזאה לטבילה, היינו דוקא כשההזאה ביום השביעי, אבל בימים שאחר כך יכול להזות בין קודם טבילה ובין לאחריה.

והנה מדחילק בזה הרמב"ם בין יום השביעי, דדוקא בו מוקמינן שתהא הזאה קודם טבילה, [כדאיתא בקרא, ובספרי דמעכב לעשות כך], והיינו כעין אין לך בו אלא חידושו, שנאמר בפסוק "וחטאו ביום השביעי" ולא נאמר כן בשאר הימים, הרי המשמעות בהדיא דאיכא מילתא בהיום השביעי, שלכך יש מקום להעמיד הפסוק ביום זה דוקא. וזה יתכן בשתי פנים, או מצד הטומאה, שהוא יום השלמת הטומאה, או מצד מעשה הטהרה, דמשום דיני טהרתו יש איזה דבר ביום זה.

ולפי המתבאר דלשיטת הרמב"ם ליכא טומאת שבעה משום עצם הטומאה, רק משום דבעי הזאת שלישי ושביעי ממילא הוא שאינו נטהר מטומאתו עד יום שביעי, א"כ מצד הטומאה ליכא מידי ביום השביעי טפי משאר ימים, דבשלמא אי איכא טומאת שבעה בעצם הטומאה, א"כ הרי ביום זה הוי גמר ימי טומאתו, אכן אי ליכא ימי טומאה רק עיכוב משום ההזאה, א"כ שוה יום השביעי לימים שלאחריו, ואמאי חשיב ביום השביעי שנעשה כמצותו, הא ליכא מידי ביום זה.

אכן לפמשנ"ת דעת הרמב"ם דהדין ימי ההזאה שלישי ושביעי, היינו דמאז מוכשר הגברא להזאה ראשונה ושניה, וזהו דין בהיום שלישי והיום שביעי, ולא סדר בהזאות, לפי"ז יתפרשו היטב ד' הרמב"ם מה דחילק בין הזאה ביום השביעי שבו נאמר להקדים הזאה לטבילה, ולא בהזאה בימים שלאחר מכן, והיינו דאף דיכול להזות בימים שאח"כ, מ"מ יש מקום לחלק ולהמיד המקרא ביום דוקא, וזהו משום דיני טהרתו, דאיכא ביום השביעי, מה שביום זה נעשה מוכשר להזאה.

אחרונים אי הוי זה דין בעצם טומאת מת דטומאתו היא טומאת שבעה [וכעין נדה דטמאה שבעה], או דמצד הטומאה זמן טומאתו אינו אלא יום אחד, וכל דינא דטומאת שבעה הוא מחמת דבעי הזאה שלישי ושביעי, דכיון שאינו עולה מטומאתו אלא ע"י הזאה, ממילא הוא שטמא טומאת שבעה, כיון דההזאה המטהרתו היא רק בשביעי.

ובס' שיעורי הגרי"מ פיינשטיין (בעניני י"ח דבר סי' כא) כ' להוכיח שיטת הרמב"ם בזה, דהנה בנזיר נד, ב מבואר דהנטמא באויר ארץ העמים אינו טעון הזאה, והרמב"ם פי"א מטומאת מת ה"ב כ' דאינו טעון רק טבילה והערב שמש, ותמה שם בקר"א ע"ד הרמב"ם, דבגמ' מבואר רק דלא בעי הזאה אבל מנ"ל להרמב"ם דאף טומאת שבעה לית ליה, וליכא אלא טומאת ערב. ובביאור ד' הרמב"ם מוכח דס"ל דכל דין טומאת שבעה הוא רק משום חובת הזאה, ואינו משום עצם הטומאה, ולהכי כיון דמבואר בגמ' דבטומאת ארץ העמים לא בעי הזאה ממילא הוא דאף אינו טמא טומאת שבעה. [ודקדק כן עוד בל' הרמב"ם עיי"ש].

[וביאר בזה פלוגתת הרמב"ם והרמב"ן בחרב כחלל, דשי' הרמב"ם (פ"ז מנזירות ה"ח) דהנטמא בחרב כחלל דטמא טומאת שבעה, דצריך גם הזאה שלישי ושביעי כשאר טמא מת, אולם הרמב"ן בפ' חקת כ' דאף דהוא טמא טומאת שבעה, אולם לא בעי הזאה כלל [ועי' ח' מרן רי"ז הלוי פ' מטות], והנה בד' הרמב"ן דס"ל דטמא טומאת שבעה ומ"מ אינו טעון הזאה, חזי' דס"ל דטומאת שבעה אינה משום ההזאה, אלא עצם הטומאה הוא. אכן הרמב"ם לטעמיה אזיל, דטומאת שבעה רק משום ההזאה היא, ועל כן בחרב כחלל שנאמר טומאת שבעה, הרי בע"כ נאמר בזה דטעון הזאת שלישי ושביעי].

והנה הרמב"ם הביא ד' הספרי דמרבינן דשביעי לאו דוקא, אלא אף שמיני תשיעי ועשרי, ולא מצינו בד' הספרי חילוק בין אם ההזאה בשביעי או בהימים

"נחשבה" – הגאון מורנו רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א רו"כ "דעת יוסף" אשדוד

בס"ד נחשבה חוקת תשפ"ג

החיים נסיונות

וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם תקלקל. כשאנו קוראים בתורה על הנסיונות שניסו אבותינו את הקב"ה במדבר, קשה מאוד להבין איך זה יתכן, לנו נראה שאנו לא היינו נכשלים בנסיון שכזה, וכי קלה היא בעינינו לומר על המון, שהוא תופעה ניסית

מופלאה, ממש לחם אבירים, שמלאכי השרת משתמשים בו, וְנִפְשָׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל, ובאמת צריך להבין זאת מאוד.

אמנם אחר ההתבוננות היא שאלת הילדים, כי מה שעלינו לעשות, זהו לשאול את עצמינו אנו, האם באמת אנחנו כן מתמודדים עם היצר הרע שלנו, שברוב הפעמים אנו יודעים בבירור מה צריך לעשות וממה יש להמנע מלעשות, ומ"מ לעתים קרובות לדאבון הלב, אנו לא מתגברים, ומה לנו כי נלין על אבותינו, דור המדבר.

ולא זו בלבד, אלא שנראה שהמכשולים של דור המדבר היו יותר מכשולים רעיוניים, ואילו אצלנו המכשולים הם גם ובעיקר ברמת הביצוע, וכלומר המכשולים שלנו הם יותר מפני שאיננו מקיימים את מה שאנו יודעים היטב, כלומר שמעשינו אינם מתאימים לידיעותינו, ואילו הם נכשלו מפני הטעות, כלומר שאלמלא טעו לא היו נכשלים כלל. ולמרות שהיו דור דעה, לפי דרגתם היו הנסיונות והטעויות שלהם, (אגב, כבר פירשו שגם בדור המדבר, הנכשלים היו מעט מאוד מבני הדור, ויש לזה כמה הוכחות), ולכן עדיף שנתמקד בתיקון המעשים והמדות שלנו, במקום להכות על הטא על חזה של זולתינו.

ואולם בירור הענין הוא, כי האדם נמצא תמיד בניסיון, וכמו שכתב המסילת ישרים בפרק א', **כי כל עניני העולם בין לטוב בין למוטב, הנה הם נסיונות לאדם, העוני מצד אחד והעושר מצד אחד, כענין שאמר שלמה (משלי ל'): פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה', ופן אורש וגנבתי וכו'.** השלוח מצד אחד והיסורין מצד אחד, עד שנמצאת המלחמה אליו פנים ואחור. והיינו שהאדם עליו לשנן כל הזמן שהוא נמצא בתוך המלחמה החזקה, וצריך לעשות חשבון הנפש.

ובאבות דרבי נתן פרק ל"ד, עשרה נסיונות ניסה הקב"ה את אבותינו וכו'. ולכאורה קשה דבמשנה באבות תנן עשרה נסיונות ניסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא במדבר, ואילו כאן אמר, שהקדוש ברוך הוא ניסה את אבותינו, וגם בקרא הלא כתיב, וינסו אותי זה עשר פעמים. ובספר לקט שיחות מוסר מהג"ר אייזיק שר זצוק"ל, עמד בזה וביאר, שבודאי הם נסיונות שניסו אבותינו את הקב"ה כביכול במדבר, אולם זה גופא היה על ידי שהקב"ה ניסה את אבותינו. והיינו שבאמת היה מקום לטעות, ולפי דרגתם היה זה נסיון קשה, ורק בגלל הקושי לא עמדו בניסיון.

על פן יאמרו המושלים באו השבון תפנה ותכונן עיר סיון. ובבא בתרא דף ע"ח ע"ב, א"ר שמואל בר נחמן א"ר יוחנן מאי דכתיב על כן יאמרו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה, תבנה ותכונן, אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא. ע"כ.

ובספר מסילת ישרים פרק ג' כתב, והנני רואה צורך לאדם שיהיה מדקדק ושוקל דרכיו דבר יום ביומו כסוחרים הגדולים אשר יפלוסו תמיד כל עסקיהם למען לא יתקלקלו, ויקבע עתים ושעות לזה שלא יהיה משקלו עראי, אלא בקביעות גדול, כי רב התולדה הוא. וחכמינו זכרונם לברכה הורונו בפירוש צורך החשבון הזה, והוא מה שאמרו ז"ל, על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, על כן יאמרו המושלים ביצרם, בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה וכו'. וזה, כי העצה האמיתית הזאת, לא יוכלו לתת אותה ולא לראות אמיתתה אלא אותם שכבר יצאו מתחת יד יצרם ומשלו בו. כי מי שהוא עדין חבוש במאסר יצרו, אין עיניו רואות האמת הזאת ואינו יכול להכירה, כי היצר מסמא את עיניו ממש, והנה הוא כהולך בחושך שיש לפניו מכשולות ואין עיניו רואות אותם. והוא מה שאמרו ז"ל (בבא מציעא פג): תשת חושך ויהי לילה (תהלים קד), זה העולם הזה, שדומה ללילה. ע"כ.

והנה בדברי המסילת ישרים למדנו שני דברים חשובים ביותר, האחד שצריך וחייבים לעשות חשבון נפש על בסיס קבוע, והשני שרק מי שיצא ממאסר יצרו יבין את חשיבות הדבר, ואילו מי שהוא עדיין חבוש אצל יצרו, אי אפשר לו להבין כלל, כי היצר מסמא את עיניו ממש, ורק בגלל זה הוא אינו מבין חשיבות הדבר. וכלומר שאם אין אנו רואים כמה חשוב הדבר, הוא מפני שעדיין לא יצאנו מן המאסר הנורא הזה.

וזכורני שמרן הגרא"מ שך זצוק"ל אמר פעם בשיחה, כל בעל קיוסק, עושה חשבון בכל ערב אם הוא הרויח או הפסיד, ואנו לא נעשה חשבון? ונשאלת השאלה באמת כיצד יתכן שאין אנו מבינים כלל את הצורך בעשיית חשבון, מה שכל חנווני פשוט מבין.

ונראה שהיצר גורם לנו להקל ראש ולחשוב כי בכל מקרה זה לא תולך להיות כל כך גרוע. ופעמים אנו רואים גם כן, אנשים שמזלזלים ומקילים ראש בהרבה עניני בריאות, ולא ראינו שאנשים מזלזלים כל כך בדברים אחרים, של ממוזן וכיוצא בזה, אלא שמסיבות שונות של עצלות וחוסר נוחות, וכן הטעיה עצמית, ועוד סיבות שונות ומשונות, מקילים ראש בהרבה כללים, וחושבים שלהם זה לא יקרה, ולעתים משחקים גם בבריאותם של אנשים אחרים בשוגג, ואולי במזיד ד' ישמרינו, וכאשר זה קורה, ורואים את התוצאות, לפעמים כבר מאוחר בשביל לתקן.

וזהו על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה, וכן לחשוב כמה כדאית ההשקעה בשמירת הכללים מול הריוח של הבריאות, ולהיפך להיפך, וכתב הרמח"ל שהם החכמים עברו את גן המבוכה. וכנראה שרק מהם צריך לשמוע, והקב"ה יעזרינו ע"ד כבוד שמו. ונזכה לרפואה שלימה ברו"ג, ולגאולה קרובה אמן.

"בומרנג" (בעין הסערה)

דרמה מדהימה עם מסר חד מאד!

פרק ט"ז "ההבטחה של הצדיק מבנימינה"

סיקור תמציתי שנותן הבהרות.

אחרי זמן רב שלא נשמעת כל הצעה עבור דודי, מגיעה הצעה מיוחדת במינה למשפחה, אבל צחוק הגורל ההצעה מוצעת לאח היותר צעיר נחומי, עשיר מופלג ביותר בשם ר' נפתלי ברנר שיש ביכולותיו להחזיק חמישה כוללים על חשבון, שם את עינו על האח הצעיר יותר נחומי.

חצי שנה הוא ממתין שמא האח הגדול יעשה שידוך, אבל כשהבחור נתקע בפקק תנועה כבד, הוא מחליט לשלוח כשדכן את בן דודו ר' ישראל מאיר שהוא החבחתא של האבא ר' אברהם סטוויצקי להציע את בתו שכבר פקע שמה ברבים כיהלום נדיר.

האבא לא יודע את נפשו, מצד אחד ההצעה מחמיאה לו מאד, אם הייתה מוצעת לדודי הוא היה חוטף אותה, אבל כשזה מוצע לאח הצעיר זה צורב את לבו, הוא לא יודע איך אפשר לעשות זאת לדודי שמתענה כל כך בכור ההיתוך של השידוכים, הוא פוחד שזה עלול לגרום לו למק בלתי הפיך שימוטט אותו לחלוטין, חשש נוסף עולה בלבו שזה יתן אישור לכל הרכילויות של כל אלו שאוהבים לטחון את הזולת בארוחות שלהם, כי דודי מסתיר מחלה מסתורית, דבר שגורם להרחיק הצעות טובות עבורו.

ר' אברהם מתייעץ עם נוות ביתו שמתנגדת להצעה, היא כבר רגילה להגיד "לא" כמעט לכל הצעה, אך הפעם יש צדק בדבריה, הצעה זו רק תזיק לקרנו של דודי. היא מספרת לבעלה על ההצעות שהציעו לה לאחרונה שגובלות ברצח תדמיתי מוחלט, כבר לא מתביישים להציע לה גרושות ואלמנות ויש שאף מציעים בעלות מומים בדרגות שונות, האנשים בטוחים שמה שהם מציעים זה המקסימום שניתן להציע ל"שכיב מרע" לשעבר שיתכן שהוא עדיין לוקה במחלה שפעמים היא על אש שקטה ומתפרצת לאחר זמן.

הם מסתמכים על סיפורים שכבר היה לעולמים ומעידים שתמיד יש לחוש במקרים של מחלות, נביא דוגמא מוחשית אחת, היה בחור מיוחד שלקה בדלקת פרקים לאחר חתונתו (בלשון הגמ' מוגדר מקרה כזה כ- "נסתחפה שדה" כלומר המזל הגרוע שלה הביא לה כזה דבר ואין לה על מי להלין) החתן הצעיר אמנם הבריא מן המחלה, אבל לאחר מיין חלה שוב ושוב והסיפור הסתבך מאז היה מחלק את זמנו בין בתי חולים לבתי בריאים, האשה שעוד לא הכירה את בעלה, חששה שמא ה' ישמור הפילו אותה בפח, הלכה לעשות בירורים עליו בין מכרים. לפתע התגלה לה שישנם כאלו שיודעים שהלה היה חולה כבר מגיל ילדות וינקות ושוכב היה בבתי חולים שונים בשוויץ.

שפתותיהם חתומות אין להם בשורה בפה, דודי עצמו נזהר לא להחליף מילה אחת עם הוריו, הוא לא רוצה לשבור את לבם שכבר שבור בלאו הכי.

תיפח החמישי כבר מכאיב מאד.

הרגע הקשה שלו היה ביום הולדתו העשרים וחמש, זה היה יום **לא פשוט** עבורו, חמש פעמים עבר את ה"תיפח" עליו כל כך הרבה מפליגים בגמ' שחלילה וחס לא יגיע איש למצב כזה.

בראשונה לא התרגש במיוחד, בישיבה נוהגים היו מרבית הבחורים שעושים משמר ויוצאים בכך ידי חובה, רק החסידיים ביותר שבישיבה עשו מזה עניין גדול מאד, היתר עשו רק לצאת ידי חובתם. גם דודי לא חשש מ"התיפח" הראשון שלו, הוא עשה משמר ולמד כל הלילה, אבל לרגע לא נכנסה דאגה ללבו.

התיפח השני כבר עשה משהו, השלישי כבר עמד בפתח, הרביעי הזהיר והחמישי כבר הפחיד אותו מאד.

לא אחת פגש חברים שכבר הסתובבו עם עגלות ואילו הוא עוד אפילו אינו חתן, הוא חלף במהירות ממלמל שלום-שלום חטוף וממשיך הלאה, נזהר מלהרחיב את היריעה. למרות שלא דיברו, נוכחותם הכבידה עליו מאד, אבל מה יש לו לעשות, הוא לא יכול לומר להם אל תעברו ברחוב, הוא גם לא יכול להסתגר בבית, צריכים ללמוד לחיות עם המציאות ואפילו אם היא עגומה ביותר.

את התוצאות הוא חש בחלומות הסיוטיים שהיה חוזה כמעט כל יומיים שלושה, כל חלום היה יותר מטורף מחברו, הצד השווה שבהם שהוא נותר בודד עד לסוף ימי חייו, מדי שבוע נותר לעשות הטבת חלום בבית המדרש, הוא לקח מספר אנשים שידע עליהם שהם נוצרי לשון, מהם היה מבקש שיעזרו לו לעשות הטבת חלום, האברכים ריחמו עליו, הם קלטו את המצב היטב, לאחר שראוהו מזדקן והולך.

אך עם כל המשברים שחלפו עליו לא היה אחד שידמה למשבר שהיה לו, חודשיים אחרי שחגג את יום הולדתו העשרים וחמש. היה זה הקש ששבר את גב הגמל.

"אויבער חוכעם" שהורס את הכל:

מי הוא ואיזהו שהיה מוכתר בתואר הכבוד "דער אויבער חוכעם" בה' הידיעה, כי לא סתם חכם מחוכם הוא, שכן אינו חוכעם שגרתית אלא מהמיוחדים שבהם, אם לא הנשיא שבהם, הלה היה מומחה להכאיב לזולת בכל שאלה שניה שהיה מציג.

במפגש שהיה לו בירידה לשכונת בית ישראל, עוד כשראה אותו מרחוק צהל משמחה ורץ אליו כטיגריס זריז כפול שמונה שרודף אחרי טרפו שלא יחמוק ממלתעותיו, כך נחפז הלז שלא יפסיד את השיחה שיש לו לנהל עם דודי, יש לו הרבה מה לחדש. כמובן שבשיחה זו דרך לו באומנות מיוחדת במינה על כל היבלות שברגלו, במנעל גס מאד, כדי שיזובו כולם דם כנחל שוצף.

באותה שעה התבשל מהלך שלם במוחו של דודי ליישב דבר תמוה שראה יומיים קודם לכן בש"ך, הוא מצא שכבר עמדו על כך הרבה מן האחרונים ז'ל זה אומר כה וזה אומר אחרת, הצד השווה שבכולם שהניחו את דבריו בצ"ע, במוחו הפציע רעיון להבין את דבריו הקדושים וליישבם על נכון, אלא שבאמצע הכיוון נחת עליו זעזוע קשה שערער את כל שלוות נפשו.

הוא כל כך היה שקוע בעיון עד שלא הבחין שנפל במלתעותיו של אותו אויבער חוכם ששמו היה מאיר גראססקאפ גם מאיר כשמש וגם ראשו ענק אלא שמציאותו הייתה הפוכה משמו, למרות הירידה התלולה במורד השכונה ידע הלה לתמרן את עגלת התאומים שברשותו כנהג טיולים זריז.

אותו מאיר גראססקאפ חי בפלנטה משלו, כולו זורח אושר, החיים היטיבו עמו מכל צד מי ידמה ומי ישווה לו, הוא נשוי מעט יותר משנה וחצי וכבר יש לו זוג תאומים, בן ובת. הוא קיים את המצווה שלו, בלי אפילו להיכנס לאיזשהו לחץ קטן, בקושי קם מרצף ימי השמחה וכבר התבשר שזוגתו נפקדה כעבור זמן הוא מתבשר שוב, שלא באחד אלא בשניים ולא שניים שאין מקיימים בהם את המצווה, אלא בן ובת שזוהי השלימות שבמצווה, כל החיים שלו נעים בציר של נחת מושלמת, זכה הלה שראה את עולמו בחייו.

עתה הוא רץ למטפלת לתת את שארית המשכורת שלו, אבל הוא אינו מוטרד, לאשתו יש משרה מכובדת מאד שמכסה את הכל ועוד נותר לו לחיות ברווח, והלא עליו נאמר "תורה וגדולה במקום אחד".

עתה שהוא רואה מולו את חברו דודי ביש גדא (כך הוא מכנה אותו זמן רב) כשהוא הולך שקוע בהרהורים, הוא רץ לקראתו לעדכן ולהתעדכן. אמנם אין לו מושג במה הוא מהרהר, אבל בטוח הוא שבוודאי זה רק בעוד איזו הוי אמינא של שידוך שלא הולך, שהלא כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת, אין אצלו שום שינוי רק הגיל, לכך הוא מחליט שעליו לעורר אותו לעשות צעד קטן, כדי להגיע למסקנא הנכונה. הוא חושב לעצמו: נס שהגעתי כעת, אולי אצליח לעשות צעד קטן לעשות אצלו את קריעת ים סוף.

הוא פונה אל חברו דודי ושואל אותו:

"נו.. עד מתי תחכה? אתה חושב שלשבת במיר זה הפתרון? "שטותים מיט לאקשיין" (אטריות טבולות במיץ עגבניות של שטויות) שם תשכח לחלוטין, על אחריותי המלאה, כי מרוב עצים לא רואים את היער, אף אם היער חשוב מאד בעיני עצמו, אל תשכח כי הסיפור שהופץ עליך לא נשכח, יש אצל הרבה ספק מהי האמת הלא כן. "שינוי השם" אינו דברים של מה בכך, גם אני הקטן בין הספקנים הגדולים".

הוא בודק את פני חברו לראות אם לא פספס איזו עקיצה על חשבון האומלל.

דודי לא יודע את עצמו מרוב חלחלה, הוא שואל את השוטה שחסר קורטוב של טקט, על הנאתו הרבה לדרך על פצעים מדממים, בלי לחוש כמה צער ועוגמת נפש הוא מביא לזולת.

"אמור נא צדיק'ל מה אתה רוצה ממני? האם אתה יודע מה עשית כעת בדבריך? לקחת ממני את כל שמחת התורה שעוד מחזיקה אותי על פני האדמה? האם עכשיו אתה רווה נחת, שלך הכל הולך טוב ואלו לי הכל הולך "פונקט קאפויער" הכל הפוך לחלוטין".

"חלילה וחס לא זו הייתה כוונתי, מתרעם אותו מאיר על הזדוניות שבטענה, חלילה וחס כל כוונתי לשם שמיים, רציתי רק לרמז לך שעליך לעשות מעשים נמרצים, כדי לקרוע את רוע הגזירה, לנסוע למירון או לעמוקה לשבת שם שבוע שבועיים ולא לגמור לבכות, לגמור בכל יום פעמיים ושלוש את ספר תהילים וללמוד למצער בעיון את שערי תשובה וראשית חכמה וכל המוסיף בספרי היראה מוסיפים לו מהשמים, עד שתרגיש כי הייתה לך המתקת הדינים, כנראה שיש עליך קטרוגים גדולים מאד בשל אלו מעשים נסתרים שעשית בימי חלך ורק הבורא יתבך יודע עליהם והם אלו שמרחיקים ממך את השידוך אלפי קילומטרים, לכן עליך לעשות כמה ימי תפילה, כדי להפיל את שבעת חומות ירחו".

המילים הללו חתכו את לבו לחלוטין, כל מילה פצעה את לבו עד זוב דם, ידע אותו "אויבער חוכעם" להשכיח ממנו את כל שמחת התורה שהייתה בקרבו עקב ההתחדשות, הצער שב אל לבו ונגס באכזריות חתיכות שלמות.

הוא רצה לצעוק אליו "רשע שכמותך, אתה לא יודע מה שעשית לי עכשיו? היה לי מהלך שלם ליישב את דברי הש"ך חשבתי להרצות את הדברים בפני ר' אשר אריאלי, אבל כעת הכל נשכח ממני, עמל של קרוב לעשר שעות הלך לטמיון" אבל החליט לכבוש את דבריו.

מה לעשות, אותו מאיר מאז ומתמיד היה גאר א'קליינער קאפ-ראש קטן מאד (היפך שמו) הוא ידע לדרך על פצעים בלי להבחין שעושה משהו רע. גם הפעם כוונתו הייתה טובה אבל מעשהו היה קשה ביותר. את כל המצב רוח הטוב שהיה לו עד לאותו רגע מחה במחי יד אחת.

הוא נטש את חברו בלי להיפרד ממנו ורץ כל עוד רוחו ונפשו אל הישיבה. אך בישיבה ישב בלי מצב רוח, במקום לחשוב על הש"ך חשב בלי הרף על מצבו הקשה, על היותו בשידוכים כבר מספר שנים ושום דבר לא זז, כל החברים שלו נשואים.

רק אחד מלבדו נותר עדיין רווק אבל לבחור יש סיבות לא מועטות שהביאו לכך, ואילו דודי שדומה שהוא הבחור המוצלח ביותר נפל לתוך הפה של חבר מרושע שהחליט לחסל את הסיכוי שלו להינשא, אולי צודק אותו אויבער חוכעם יתכן שעשה חטאים שמרחיקים ממנו את השידוך, חטא אחד לפחות הוא יודע בוודאות

(חוסר נהיגת כבוד במת) אבל סבור היה עד עתה שכבר התמרק על כך, היתכן שהכל בגלל אותו חטא? מה יוכל עוד לעשות כדי לפייס את הנפטר?

כל היום ישב ובהה בספרים לא היה לו טיפת כוח לגשת לדבר עם אף אחד, כך ישב כל היום סגור עם עצמו. רק בערב שב הביתה בהחלטה לדבר על כך עם אביו.

הצדיק מבנימינה מברך שהזיווג מגיע בקרוב:

רב אברהם שמע את כל מה שעבר עליו והגיב.

"שמעתי כבר זמן רב על הצדיק מבנימינה, המקובל הרב טוב שיעושה מופתים עם קמיעות, אומרים עליו שהוא בעל רוח הקודש, את האמת אין לי מושג של ממש עליו, אבל מה יש לנו להפסיד, אבקש מידידי שמקורב אליו מאד, ר' יצחק אלשיך, יהודי בעל פה נצור לחלוטין, מעולם לא הוציא דבר מפיו, הוא גם מעולם לא מתעניין ולא פולש לדעת מה קורה אצל הזולת, אבקש ממנו טובה שיקבע לנו תור ויקח אותנו לצדיק בהקדם האפשרי, אולי כך נוכל לדעת משהו על מה שצופן לנו העתיד.

ר' יצחק אלשיך היה מהיר כברק, תוך יום סידר תור לצדיק וגם דאג לקחתם אליו.

הם נכנסו לחדרו וראו יהודי בעל צורה מאירה מאד ששקוע בשו"ע שמונח לידו, כשנכנסו הרים את ראשו הוא האיר להם את פניו והישט את ידו עם מגבת ללחוץ את ידי הנכנסים.

האבא הכאוב סיפר בקצרה על כל צרות "דוד בן ברוריה" שמטלטל כבר שנים בטלטלה שלימה במסכתא העמוקה של השידוכים, כשלא מסתמן איזה רמז של שידוך בשטח. הוא סיפר גם על השם רע שהוציאו עליו אנשים רעים בעקבות דלקת הריאות שהייתה לו כשהצטנן ביום חורפי קשה כשלא היה לבוש כהוגן, הם לא הסתפקו עד שעשו אותו "שכיב מרע" כפשוטו, הגיעו הדברים שמציעים כבר הצעות של גרושות ואלמנות ובעלות מומים קשים ה' ירחם.

הרב שמע את כל הסיפור, הוא שתק משך קרוב לעשר דקות תוך שהוא מעיין בכמה ספרים שהיו מונחים על השולחן, לאחר מיכן נכנס לחדר מסוים בו, כנראה הוא עורך איזה תיקון או קמיע לשמירה.

קרוב לעשרים דקות עברו, עד שהוא יצא מהחדר עם ארשת פנים רצינית ביותר ואמר להם:

"גיליתי בס"ד כי השידוך של דוד יתגלה בקרוב, עד לא מזמן היא לא הייתה שייכת לעניין, אבל אי"ה בקרוב היא תתגלה, דוד היקר לא הפסיד בכי הוא זה, בכך שהמתין עד עתה, שום שידוך לא היה מתאים וראוי לו כפי שבת הזוג המיועדת מתאימה לו. על דוד להתחזק באמונה וביטחון כי בוא תבוא בקרוב. ובעזה"ל יהיה לו ממנה בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות עושים רצון הש"ת כראות.

שמחה עצומה עטפה את דודי ואביו, הם חשו שהדברים שיוצאים מפי הצדיק הם אמיתיים, הוא רואה בעזרת הספרים הקדושים את שורש נשמתו ויודע מי היא בת זוגו הנכונה שתגיע בקרוב.

השמחה הייתה כפולה ומכופלת, שכן לא רק שהובטחו על שידוך, אלא גם על המשכיות בנים ובני בנים. וכי דברים של מה בכך המה? צדיק רואה ממרחק דברים שיכולים להתקיים בעוד עשרות שנים.

[כאן המקום לספר על דבר מופלא ביותר שאירע עם סבה של אשתי זצ"ל, הייתה לו בת שחלתה בפוליו מחלה קשה ביותר, באותה עת חלו שתיים מבנותיו יחד באותה מחלה, הסבא ז"ל רץ למוך קודש הקודשים החזו"א זיע"א להזכיר את בנותיו שחלו, אבל החזו"א מתייחס רק על אחת מהן ואילו לשניה לא התייחס, כאילו לא שמע כלום, לאחר זמן התגלה שבעת שהזכירה לפני החזו"א כבר לא הייתה בחיים, אך הבת השניה יצאה מכלל סכנה, היא גדלה והתפתחה להפליא, היה לה מוח גאוני ביותר ולמרות נכותה למדה בבית יעקב יחד עם בנות רגילות, לימים החליטה הבת הזו שהיא תינשא, כבר מגיל 8 הייתה מכסה את ראשה במטפחת, כאילו היא כבר נשואה, היא הודיעה לאחותה הצעירה שלא תחשוב לרגע לדלג אותה, כי היא תינשא לפניה, כך נהגה דבר יום ביומו, השניה הייתה כאובה מאד, היא פחדה מאד שהאחות הגדולה לא תיתן לה להינשא, איש לא חשב שיש לאותה בת סיכוי כל שהוא להקים בית בישראל.

לימים החליט הסבא לגשת ולשאול את החזו"א מה עושים עם השיגעון של בתו, הרי אין לה כל סיכוי להינשא אך היא מצהירה בכל עת שתינשא לפני אחותה הקטנה, הבנות גדלות, הן כבר מתקרבות לגיל השידוכים והצער גודל והולך, מה עליו לעשות במקרה כזה?

החזו"א העמיק בשאלה ואמר לסב אשתי בזה הלשון: ומניין לך שלא תינשא?

החזו"א שירטט לו מפה של 13 ניתוחים שעליה לעבור כדי להקים משפחה, אם תעשה זאת הבטיחו נאמנה שתמצא את זיווגה ויזכה לראות ממנה אף בני בנים. באידיש זה נשמע יותר ברור "וועסט נאך זעהן פון איהר קינדס קינדער"

לא נוכל להלאות את הציבור בכל הסיפור כי יש בזה לבד כדי לכתוב ספר שלם, רק נציין שאותו יהודי האמין בחזו"א, הוא נסע לאמריקה יחד עם בתו ועבר עמה 13 ניתוחים וכפי שהחזו"א ציין ובאותם מקומות ששרטט, הרופאים יצאו מכליהם, למראה הנשגב שאדם שלא למד באופן רשמי את חכמת הניתוח יודע היטב היכן ניתן לנתח. זה הראה שהחזו"א שולט בכל מקום.

באמריקה הוא מצא את זיווגה, יהודי צדיק מיוחד שהיה מוכן לשאתה על אף מוגבלותה, הוא זכה להקים עמה 8 ילדים כשהבת הבכורה נישאה נולדו ממנה שני ילדים בן ובת, מיד לאחר שנולדה הבת נפטר הסב הצדיק והתקיימו דברי החזו"א כדברי נביא בישראל]

לפני שיצאו נתן הצדיק שתי קמיעות, אחת אותה ילבש דודי על ידו ולא יוריד אותה, רק כשהוא רוחץ במקווה. קמיע שני נתן לאבא שיקבע על מפתן ביתו, כדי למנוע מכל מיני מקטרגים ומשטינים מלבוא ולקטרג על בני המשפחה.

דודי חזר עם אביו שמח וטוב לב, הוא ענד על צווארו את הקמיע של השמירה, את זה היה אמור לשאת ביום ובלילה, הוא החביאה שלא תבלוט החוצה, כדי שלא ישאלוהו החכמים שאלות מיותרות.

~~~~~  
 התודה והברכה לכל אלו שמסייעים להצלחת הגיליון!!! [hanoch90@gmail.com](mailto:hanoch90@gmail.com)